

Witteveen+Bos
van Twickelostraat 2
postbus 233
7400 AE Deventer
telefoon 0570 69 79 11
telefax 0570 69 73 44

Provincie Overijssel
Eenheid Wegen en Kanalen
t.a.v. de heer A.J. Dijkstra
Postbus 10078

8000 GB Zwolle

project eco onderzoeken provincie Overijssel
projectcode ZL384-24
referentie ZL384-24/beub/006
uw referentie
kopie

verzonden door ir. W.B. Roosen
telefoon 0570 69 70 30
datum opmaak 3 september 2009

Bijgaand ontvangt u onderstaande:

- ☐ ter kennisneming ☐ ter goedkeuring ☐ ter controle ☐ voor uitvoering
☐ voor doorzending ☐ op uw verzoek ☒ volgens afspraak

aantal	nummer	datum	status	betreffende
5	ZL384-24/beub/005	27 augustus 2009	definitief	Flora- en faunaonderzoek wegwerkzaamheden N342 Oldenzaal

Flora- en faunaonderzoek
wegwerkzaamheden N342
Oldenzaal

**Flora- en faunaonderzoek
wegwerkzaamheden N342
Oldenzaal**

referentie ZL384-24/beub/005	projectcode ZL384-24	status definitief
projectleider Ir. W.B. Roosen	projectdirecteur drs. D.J.F. Bel	datum 27 augustus 2009

autorisatie goedgekeurd	naam drs. L.G. Turlings	paraaf
-----------------------------------	-----------------------------------	--

Witteveen+Bos
van Twickelostraat 2
postbus 233
7400 AE Deventer
telefoon 0570 69 79 11
telefax 0570 69 73 44

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Witteveen+Bos is gecertificeerd volgens ISO 9001 : 2000

© Witteveen+Bos
Niets uit dit bestek/drukwerk mag worden veelelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande toestemming van Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V., noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

INHOUDSOPGAVE	blz.
1. INLEIDING	1
2. TOETSINGSKADER FLORA- EN FAUNAWET	2
3. BESCHERMDE SOORTEN	4
3.1. Methode	
3.1.1. Bureaustudie	4
3.1.2. Veldbezoek	4
3.2. Gegevens per soortgroep	7
3.2.1. Vaatplanten	7
3.2.2. Grondgebonden zoogdieren	8
3.2.3. Vleermuizen	9
3.2.4. Vogels	10
3.2.5. Reptielen	10
3.2.6. Amfibieën	11
3.2.7. Vissen	12
3.2.8. Dagvlinders	12
3.2.9. Libellen	12
3.2.10. Overige ongewervelden	13
4. CONCLUSIE	14
5. BRONNEN	16
 laatste bladzijde	 17
 bijlagen	 aantal bladzijden
I Natuurloketgegevens	4

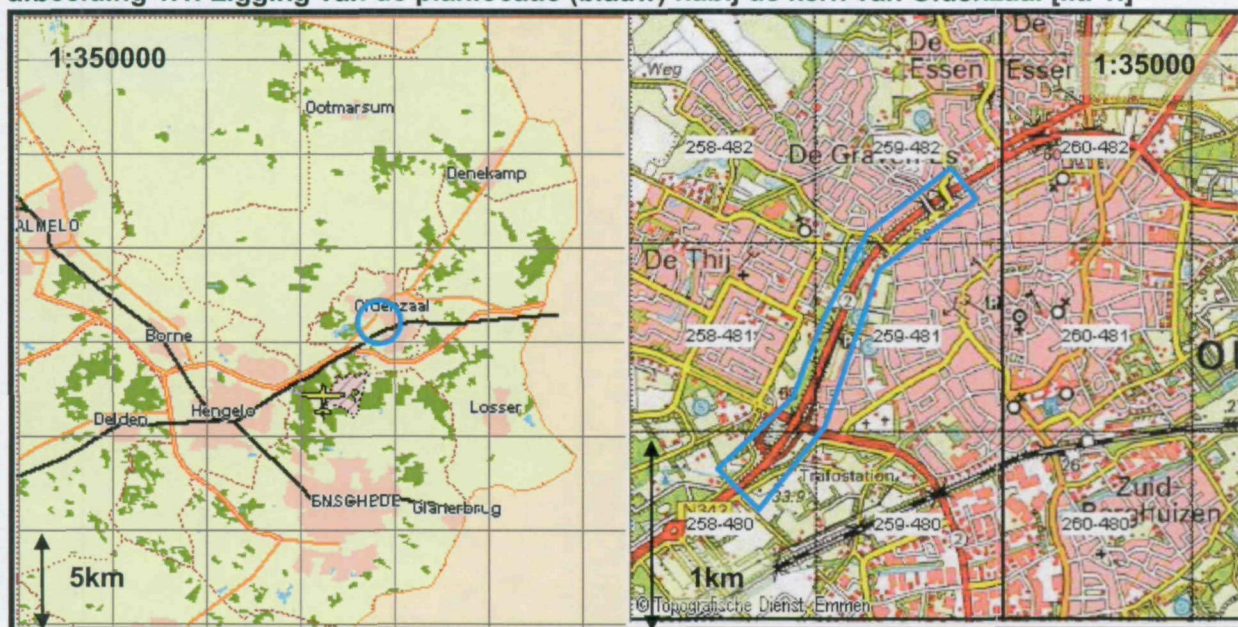
1. INLEIDING

De provincie Overijssel is in samenwerking met de gemeente Oldenzaal bezig met een planstudie voor de N342 ter hoogte van Oldenzaal. Hierin worden voorstellen gedaan voor nieuwe op- en afritten alsook het introduceren van een middengeleider. Daarnaast worden wegdelen verbreed en rijbanen aangelegd in de grazige bermen. Ook wordt het talud langs de wegen aangepast. Door de werkzaamheden in de berm gaat de bestaande bermflora verloren. Voor de geplande werkzaamheden worden geen bomen gekapt. De reeds aanwezige wegverlichting blijft bestaan en wordt langs de aan te leggen afslagen mogelijk uitgebreid. Mogelijk zijn in de bermen soorten aanwezig (flora en fauna) die onder de Flora- en faunawet (Ffw) beschermd zijn.

Volgens artikel 8 van de Ffw is het plukken en anderszins beschadigen van beschermde plantensoorten niet toegestaan. Daarnaast kan de berm ook onderdeel zijn van het leefgebied van beschermde fauna. Volgens artikel 9 tot en met 12 van de Ffw is niet toegestaan beschermde dieren te verontrusten, vangen en doden en hun nesten, voortplantings-, rust- en verblijfplaatsen te verstoren, vernielen en beschadigen. Zodoende moet bepaald worden of individuen en/of leefgebied van beschermde flora en fauna in de berm langs de weg aanwezig is of vrijwel met zekerheid kan worden verwacht.

Witteveen+Bos is gevraagd om een uitgebreide natuurtoets uit te voeren om de effecten van zowel de aanlegfase als de gebruiksfase op aanwezige onder de Ffw beschermde soorten op de planlocatie (zie afbeelding 1.1) te onderzoeken. De aanlegfase wordt daarbij getypeerd als de fase waarin de werkzaamheden plaatsvinden, de gebruiksfase is de fase waarin de werkzaamheden zijn afgerond.

afbeelding 1.1. Ligging van de planlocatie (blauw) nabij de kern van Oldenzaal [lit. 1.]

leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft een beschrijving van het toetsingskader van de Ffw. hoofdstuk 3 beschrijft de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied. Hoofdstuk 4 behandelt de conclusie betreffende de effecten van de werkzaamheden op beschermde soorten. Daarnaast worden de consequenties en vervolgstappen ten aanzien van soortenbescherming inzichtelijk gemaakt (onder andere noodzaak tot nader onderzoek en ontheffingsaanvraag). In hoofdstuk 5 zijn de bronnen weergegeven.

2. TOETSINGSKADER FLORA- EN FAUNAWET

De bescherming van soorten is in Nederland geïmplementeerd in de Ffw. Op grond van de Ffw is een groot aantal dier- en plantensoorten aangewezen als beschermde inheemse soort. Ten aanzien van de beschermde inheemse diersoorten kent de Ffw een verbod op het verontrusten, vangen en doden van soorten en het verstoren, vernielen en beschadigen van hun nesten, voortplantings-, rust- en verblijfplaatsen (artikel 9 tot en met 12). Ten aanzien van de beschermde inheemse plantensoorten geldt een verbod op het plukken en anderszins beschadigen (artikel 8). Voor alle soorten (beschermde en onbeschermde) kent de Ffw een zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. Dit is een algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt en verder gaat dan de beschermde plant- en diersoorten.

De beschermde dier- en plantensoorten, die zijn opgenomen in de Ffw, zijn verdeeld in tabellen (zie kader hieronder). Tabel 1 geeft de algemene soorten weer, die licht beschermd zijn. In dit rapport wordt naar deze soorten verwezen als 'tabel 1-soort'. Tabel 2 geeft de minder algemene, middelzwaar beschermde soorten weer. In tabel 3 staan soorten die worden genoemd in bijlage 1 van de AMvB Ffw en soorten vermeld in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en deze zijn zwaar beschermd. In dit rapport worden soorten die staan vermeld in de tabellen 2 en 3 van de AMvB Ffw aangeduid met de termen 'tabel 2-soort' respectievelijk 'tabel 3-soort'. Alle inheemse vogelsoorten vallen onder dezelfde bescherming als de tabel 3-soorten. Het aanvragen van ontheffing voor het verstoren van broedende vogels en/of hun nesten is in principe niet mogelijk. Er is immers altijd een alternatief, namelijk werken buiten het broedseizoen.

beschermingregimes Flora- en faunawet

algemene soorten

Voor algemene soorten (tabel 1-soorten of licht beschermd) geldt een vrijstelling voor artikel 8 tot en met 12 van de Ffw. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. In het kader van ruimtelijke ontwikkelingen hoeft voor deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd.

minder algemene soorten

Voor een aantal minder algemene soorten (tabel 2-soorten of middelzwaar beschermd) geldt een vrijstelling voor artikel 8 tot en met 12 van de Ffw, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ter goedkeuring bij de minister van LNV worden ingediend. In deze gedragscode dient te worden vastgelegd dat:

- geen benutting of economisch gewin plaatsvindt;
- zorgvuldig wordt gehandeld, wat onder meer inhoudt dat van de werkzaamheden geen wezenlijke invloed uitgaat op de betreffende soorten en dat in redelijkheid alles wordt verricht of gelaten om te voorkomen dat dieren worden gedood of verwond, of nesten en holen worden beschadigd, vernield of verstoord.

Wanneer volgens een goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt, hoeft voor deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd. Totdat een goedgekeurde gedragscode beschikbaar is, dient voor deze soorten echter nog wel ontheffing te worden aangevraagd. Voor alle soorten behalve vogels vindt bij de beoordeling van een ontheffing een zogenaamde lichte toets plaats, wat wil zeggen dat alleen wordt getoetst of geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor vogels wordt getoetst volgens de uitgebreide toets, conform hetgeen hieronder is beschreven voor soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn en soorten die zijn opgenomen in bijlage I van het AMvB artikel 75 Ffw.

vogelsoorten

Voor het verstoren van vogels (in het broedseizoen) is het aanvragen van ontheffing in principe niet mogelijk. Er bestaat immers altijd een alternatief, namelijk werken buiten het broedseizoen. Artikel 11 van de Ffw is uitgebreid ten aanzien van de bescherming van jaarrond beschermde vogelnesten. Nesten van bosuil, steenuil, kerkuil, groene specht, zwarte specht en grote bonte specht zijn, indien in functie, jaarrond beschermd. Nesten van soorten die niet in staat zijn een geheel eigen nest te bouwen (roofvogels en ransuil) en gebruik van maken van kraaiennesten of nesten waar zij eerder gebroed hebben zijn jaarrond beschermd. Hier geldt dat voldoende nestgelegenheid aanwezig moet blijven en dat niet elk kraaiennest in een territorium gespaard behoeft te worden bij een ingreep.

soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn en andere meer zeldzame soorten

Voor soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn en soorten die zijn opgenomen in bijlage I van het AMvB artikel 75 Ffw beschermde dier- en plantensoorten (tabel 3-soorten of zwaar beschermd) is een ontheffing noodzakelijk. Deze ontheffing kan alleen worden verleend als:

- er sprake is van een in of bij de wet genoemd belang (waaronder de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling);
- er geen andere bevredigende oplossing bestaat, en
- geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Voor tabel 3-soorten (niet behorende tot Bijlage IV van de HR) geldt dat voor de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling deze ontheffing alleen kan worden verleend mits:

- geen benutting of economisch gewin plaatsvindt (met het schaden van flora en fauna);
- zorgvuldig wordt gehandeld (zie hierboven).

Voor soorten van de Bijlage IV van de HR worden ruimtelijke inrichtingen en/of ontwikkelingen niet meer aangemerkt als een bij de wet genoemd belang. Ontheffing voor deze soorten kan alleen verkregen worden op basis van andere bij de wet genoemde belangen.

3. BESCHERMDE SOORTEN

3.1. Methode

3.1.1. Bureaustudie

Op grond van verspreidingsatlassen, internetbronnen en de op internet vrij verkrijgbare verspreidingsgegevens van bijvoorbeeld het Natuurloket [lit. 1.], is aangegeven of wettelijk beschermde flora en fauna aanwezig is c.q. vrijwel met zekerheid kan worden verwacht. Het Natuurloket geeft voor elk kilometerhok (1x1 km) het aantal beschermde soorten aan per soortgroep. De planlocatie ligt in de kilometerhokken (km-hokken) 258-480, 258-481, 259-480, 259-481, 259-481 en 260-482 (zie bijlage 1). In de onderstaande beschrijving is per soortgroep het aantal waarnemingen, zoals aangegeven door het Natuurloket, slechts als indicatie gebruikt voor de aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied¹.

3.1.2. Veldbezoek

Op 24 juni jl. is een veldbezoek uitgevoerd door een ecooloog van Witteveen+Bos. Tijdens het veldbezoek werd een steekproefsgewijze inventarisatie uitgevoerd waarbij toevallige waarnemingen van flora en fauna in het plangebied werden genoteerd. Deze inventarisatie was niet vlakdekkend en slechts indicatief. Een overzichtsfoto van de planlocatie is weergegeven in afbeelding 3.1. Daarnaast geeft afbeelding 3.2 een impressie van het plangebied weer.

¹ In de overzichten van het Natuurloket wordt in de kolom 'volledigheid' aangegeven hoe volledig het overzicht van een bepaalde soortgroep is in het betreffende kilometerhok. De gebruikte classificatie voor volledigheid is niet/slecht/matig/redelijk/goed. Per soortgroep heeft deze classificaties een andere betekenis veelal gebaseerd op het aantal waarnemingen vergeleken met het gemiddelde van het ecodistrict (vaatplanten), het aantal waarnemingen over een bepaald tijdsbestek (dagvlinders) of het aantal bezoeken (sprinkhanen). Uit deze classificatie is niet af te leiden in hoeverre het kilometerhok vlakdekkend is geïnventariseerd. Hierdoor geeft die informatie geen zekerheid over het voorkomen van beschermde soorten in het plangebied.

afbeelding 3.1. Overzichtfoto van het plangebied [lit. 2.]

4
-
9
-
2
0
0
9

5
7
0
3
/
0
0
0
1
1
6
6
3

4
-
9
-
2
0
0
9

5
7
0
3
/
0
0
0
1
1
6
6
3

afbeelding 3.2. Impressie van het plangebied

4
-
9
-
2
0
0
9

5
7
0
3
/
0
0
0
1
1
6
6
4

4
-
9
-
2
0
0
9

5
7
0
3
/
0
0
0
1
1
6
6
4

3.2. Gegevens per soortgroep

3.2.1. Vaatplanten

bureaugegevens

Volgens het Natuurloket is in de km-hokken waarin de planlocatie ligt, het voorkomen van vaatplanten volledig onderzocht. Er zijn daarbij in km-hok 258-481 vijf licht beschermde en zes zwaar(der) beschermde soorten aangetroffen. In het km-hok 259-481 zijn twee licht beschermde en drie zwaarder beschermde soorten aangetroffen.

De licht beschermde soorten die in en in de omgeving van Oldenzaal kunnen worden aangetroffen zijn bijvoorbeeld grote kaardenbol, kleine maagdenpalm, dotterbloem, brede wespenorchis en zwanenbloem [lit. 3.].

De zwaarder beschermde soorten (tabel 2-soorten) die in het oosten van de provincie Overijssel voorkomen zijn onder meer het stijf hardgras, de wilde kievitsbloem, de Spaanse ruiter, het waterdrieblad, de wilde gagel, het valkruid en de rietorchis. Een beschrijving van de biotoopeisen van deze soorten is weergegeven in het kader hier onder.

biotoopbeschrijving van zwaarder beschermde soorten in oostelijk Overijssel

- stijf hardgras: open, droge, kalkrijke, stenige plaatsen;
- wilde kievitsbloem: drassige graslanden en uiterwaarden;
- Spaanse ruiter: natte, matig voedselarme grond in blauwgraslanden;
- waterdrieblad: ondiep water in veenmoerassen;
- wilde gagel: natte, zure venige grond in heiden, langs moerasbossen;
- valkruid: vrij droge tot vochtige, matig voedselarme grond in grazige heiden;
- rietorchis: natte, matig voedselrijke grond in graslanden [lit. 4.].

veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn toevallige waarnemingen van vaatplanten genoteerd. Tabel 4.1 geeft hier een overzicht van. Het gaat hierbij om voornamelijk algemeen voorkomende akkerkruiden en bomen van voedselrijke omstandigheden. Grassen zijn niet genoteerd. Daarbij zijn de bermen over het algemeen tamelijk droog en worden deze regelmatig gemaaid. Licht beschermde soorten zijn niet aangetroffen, geschikt biotoop voor deze soorten is wel aanwezig. Ondanks dat de biotoopeisen van de rietorchis niet zeer specifiek zijn, is door het ontbreken van vochtige omstandigheden in de bermen, de kans op het voorkomen van rietorchis nihil.

Een groot deel van de overige in Nederland zwaarder beschermde vaatplanten komen voor op specifieke biotopen, zoals blauwgraslanden en duinvalleien. Veelal zijn deze biotopen voedselarm tot matig voedselrijk, vochtig tot nat en kalkrijk of kalkhoudend. Dergelijke specifieke biotopen komen niet voor in het plangebied. Uit de biotoopbeschrijving valt af te leiden dat deze soorten waarschijnlijk niet voorkomen in de wegbermen langs de N342.

veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn geen zoogdiersoorten waargenomen. In de bermen zijn wel molshopen aangetroffen. De bermen zijn onderdeel van het leefgebied van de mol. De vegetatie in de bermen geeft voldoende dekking voor muizensoorten.

Het voorkomen van verblijfplaatsen en foerageergebied van zwaarder beschermde soorten in wegbermen in oostelijk Overijssel is uitgesloten omdat de bermen niet aan de biotoopeisen van de zwaarder beschermde soorten voldoen. Daarbij zijn de bermen onaantrekkelijk door de hoge mate van verstoring door verkeer en licht in de berm. Het is mogelijk dat steenmarters de N342 passeren en daarbij gebruik maken van de berm.

effecten en conclusie

De bermen langs de N342 in Oldenzaal zijn leefgebied van licht beschermde zoogdiersoorten. Voor het verstoren van deze soorten gedurende de werkzaamheden is geen ontheffing inzake de Ffw noodzakelijk. Het voorkomen van foerageergebied of verblijfplaatsen van zwaar(der) beschermde soorten in de bermen is uitgesloten. Nader onderzoek en een ontheffingsaanvraag zijn niet nodig.

3.2.3. Vleermuizen

gegevens

Uit de gegevens van het Natuurloket kan worden afgeleid dat er mogelijk twee vleermuissoorten voorkomen in de omgeving van het plangebied. Het stedelijk gebied dat binnen de grenzen van de km-hokken ligt, voldoet mogelijk aan de biotoopeisen van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger. Deze soorten zijn zodoende mogelijk foeragerend aanwezig langs de opgaande begroeiing grenzend aan de planlocatie. Daarnaast geeft Waarneming.nl [lit. 3] aan dat ook de rosse vleermuis voorkomt in de omgeving van Oldenzaal. De biotoopeisen van deze soorten zijn in het kader hieronder beschreven.

biotoopeisen van de mogelijk voorkomende vleermuissoorten

- de gewone dwergvleermuis leeft in gesloten tot half open landschappen, in kleinschalige landbouwgebieden, in dorpen, steden, parken en tuinen. Het dier jaagt in de beschutting van opgaande vegetatie, binnen de bebouwing in tuinen en bij straatlantaarns, boven water, in bossen en langs bosranden, in en langs lanen, bomenrijen, singels, houtwallen en holle wegen [lit. 6.];
- de laatvlieger jaagt boven open tot halfopen landschap, vooral in de beschutting van opgaande elementen zoals bosranden, heggen en lanen. In dorpen en aan de rand van steden kan men in de schemering laatvliegers rond lantaarnpalen, in tuinen en in parken zien jagen [lit. 7.];
- rosse vleermuizen zijn typische bewoners van oude bomen, maar tegelijkertijd zijn ze gebonden aan open, waterrijk landschap zoals: uiterwaarden, moerassen, infiltratiegebieden, veengebieden, grote meren en de Oostvaardersplassen [lit. 6.].

veldbezoek

De bermen langs de N342 bieden weinig beschutting aan foeragerende vleermuissoorten. De opgaande begroeiing langs de bermen vormen mogelijk lijnvormige elementen waarlangs vleermuizen foerageren en migreren. De tuinen, parken en het sportpark grenzend aan de weg bieden ook foerageermogelijkheden. Door het ontbreken van dikke bomen en waterrijk landschap, is het voorkomen van de rosse vleermuis op de planlocatie niet aannemelijk.

effecten en conclusie

Langs de bermen nabij hoog opgaande begroeiing zijn mogelijk foeragerende vleermuizen aanwezig. Deze vleermuizen kunnen hinder ondervinden tijdens de aanlegfase indien kunstmatige verlichting wordt gebruikt.

Indien kunstmatige verlichting wordt gebruikt, moet het beschijnen van de opgaande begroeiing langs de weg worden voorkomen. Gedurende de gebruiksfase worden geen negatieve effecten op vleermuizen verwacht.

3.2.4. Vogels

gegevens

Het Natuurloket vermeldt dat het voorkomen van broed- en watervogels niet is onderzocht in de km-hokken waarin de planlocatie ligt.

Aangezien het plangebied grenst aan woonwijken, is het voorkomen van algemene vogels van tuinen en parken nabij het plangebied te verwachten. Soorten als de merel, de koolmees, de roodborst, de spreeuw, de houtduif en de kauw komen in de directe omgeving van het plangebied voor. Omdat de bermen door het ontbreken van opgaande begroeiing weinig beschutting bieden, is het voorkomen van deze soorten in het plangebied minder aannemelijk. Mogelijk maken weidevogels zoals de scholekster en de Kievit gebruik van de bermen als foerageergebied. Door de hoge mate van verstoring van verkeer en licht is het voorkomen van broedgelegenheid voor deze soorten niet aannemelijk.

veldbezoek

Gedurende het veldbezoek zijn in de bermen van de N342 weinig vogels waargenomen. In de bermen zijn de kauw en de zwarte kraai aangetroffen. Ter hoogte van de afrit naar de Ossemaatstraat is een foeragerende Kievit waargenomen.

effecten en conclusie

In de bermen langs de N342 zijn weinig vogels waargenomen. De omgeving van de locatie biedt mogelijk nestgelegenheid aan algemeen voorkomende broedvogelsoorten. Werkzaamheden tijdens het broedseizoen (globaal van 15 maart-15 juli²) kunnen deze vogels verstoren. Voor alle inheemse vogelsoorten geldt dat verstoren in het broedseizoen (individuen, nesten of eieren) verboden is. Vogels zijn op dezelfde wijze beschermd als tabel 3-soorten. Het aanvragen van ontheffing voor het verstoren van broedvogels is in principe niet mogelijk, omdat de effecten op vogels en daarmee een overtreding van de verbodsbepalingen van de Ffw gemakkelijk te voorkomen is, te weten door in principe twee mogelijkheden³:

- buiten het broedseizoen werken, dit met risico dat sommige vogels tot in september kunnen broeden;
- de werkzaamheden vlak voor het broedseizoen inzetten en dan continue doorwerken (werkzaamheden niet langer dan enkele dagen stilleggen), zodat vogels niet gaan broeden in het gebied waar gewerkt wordt.

3.2.5. Reptielen

gegevens

Uit de gegevens van het Natuurloket blijkt dat in km-hok 258-480 op basis van volledig onderzoek naar het voorkomen van reptielsoorten, één zwaar(der) beschermde soort is waargenomen. Verspreidingsgegevens van Waarneming.nl vermelden het voorkomen van de zwaardere beschermde levendbarende hagedis (tabel 2 soort) in de omgeving van Oldenzaal. Ook RAVON [lit. 8.] vermeldt het voorkomen van de levendbarende hagedis in het uurhok (5x5km) waarin de planlocatie ligt.

² Het broedseizoen loopt gemiddeld van 15 maart tot 15 juli. Afhankelijk van het weer kan deze periode echter verschuiven. Bovendien zijn er vogelsoorten die tot in september broedsels kunnen hebben. Vaste nestplaatsen van bijvoorbeeld uil of specht zijn, indien functioneel, jaarrond beschermd.

³ Deze mogelijkheden zijn besproken en goedgekeurd door DLG (persoonlijke communicatie mevr. N. van Hest, oktober 2008).

De soort is in de omgeving van Oldenzaal onder andere aangetroffen op het Roderveld, op de heidevelden nabij het Lonnekermeer, de Wildernis ten oosten van Hengelo en een heideveld ten zuidoosten van Weerselo [lit. 3.]. Deze gebieden liggen echter allen op meer dan drie kilometer afstand van de planlocatie. De biotoopeisen worden door twee bronnen beschreven in het kader hieronder.

biotoopeisen van de levendbarende hagedis

- met name zandige gebieden zoals heidevelden. Maar ook hoogvenen en open bossen. Houdt van vrij dicht begroeide en vochtige plaatsen [lit. 4.];
- de levendbarende hagedis leeft bij voorkeur op enigszins vochtige heide of heide met vennen en in structuurrijke weg- en spoorbermen en ruigten [lit. 8.].

veldbezoek

De bermen langs de N342 zijn waarschijnlijk ingezaaid en worden regelmatig gemaaid waardoor deze weinig structuurrijk zijn. Beschutting is door het ontbreken van opgaande begroeiing niet aanwezig. Daarbij zijn vochtige omstandigheden niet aangetroffen. Het plangebied voldoet niet aan de biotoopeisen van de levendbarende hagedis.

effecten en conclusie

Het voorkomen van levendbarende hagedis in de bermen langs de N342 is door het ontbreken van geschikt biotoop en de grote afstand tot vindplaatsen in de omgeving uitgesloten. Nader onderzoek en een ontheffingsaanvraag zijn niet nodig.

3.2.6. Amfibieën

gegevens

Uit de gegevens van het Natuurloket blijkt dat op basis van onvolledig onderzoek naar het voorkomen van amfibiesoorten, geen beschermde soorten voorkomen in de km-hokken waarin de planlocatie ligt. De verspreidingsgegevens van RAVON vermelden in het uurhok waarin de planlocatie ligt, het voorkomen van de licht beschermde soorten bastaardkikker, kleine watersalamander, gewone pad en bruine kikker. De zwaar beschermde soorten heikikker, poelkikker en kamsalamander zijn in aangrenzende uurhokken waargenomen. Waarneming.nl bevestigt het voorkomen van deze zwaar beschermde soorten in de omgeving van Oldenzaal. De biotoopeisen van deze soorten staan in het kader hieronder omschreven.

biotoopeisen van mogelijk voorkomende amfibiesoorten

- de heikikker bewoont tal van habitats: laagveengebieden, voedselarme tot matig voedselrijke vennen, beekjes en andere waterpartijen, vochtige heide, blauwgraslanden, broek- en oibossen, beek- en rivierdalen, uiterwaarden en de vochtige duinen van Texel en Schouwen. De heikikker heeft een voorkeur voor zwak zure wateren (pH = 5.0-6.0);
- poelkikkers leven in kleine, vaak geïsoleerde wateren met een rijke watervegetatie. Zo zijn ze aan te treffen in heidevennen, hoogvenen, laagveenmoerassen, poelen, sloten en natte graslanden. Ze blijken een grotere voorkeur te hebben voor voedselarme omstandigheden dan de andere groene kikkers;
- de kamsalamander komt voor in kleinschalige, deels agrarische, landschappen vooral bij overgang van bos naar grasland: gebieden met hagen, houtwallen, rijen knotbomen, rietkragen, vochtige bosjes en poelen [lit. 6.].

veldbezoek

Het plangebied bestaat uit goed onderhouden, droge bermen. Door de afwezigheid van vochtige omstandigheden komen de aanwezige biotopen niet overeen met die van de in het kader beschreven zwaar beschermde soorten. Het voorkomen van licht beschermde soorten in de bermen kan niet worden uitgesloten.

effecten en conclusie

Het voorkomen van de heikikker, poelkikker en kamsalamander in de bermen langs de N342 is niet aannemelijk. Het voorkomen van de licht beschermde soorten in het plangebied is mogelijk. Voor het verstoren van de licht beschermde soort geldt echter een vrijstelling in het kader van de Ffw. Nader amfibieonderzoek en een ontheffingsaanvraag zijn niet nodig.

3.2.7. Vissen

In het plangebied is geen permanent waterhoudend oppervlaktewater aanwezig, waardoor het voorkomen van vissen in het plangebied is uitgesloten.

3.2.8. Dagvlinders

gegevens

Het Natuurloket vermeldt dat het voorkomen van dagvlinders matig tot redelijk volledig is onderzocht. Er zijn hierbij geen beschermde soorten aangetroffen. De Vlinderstichting [lit. 9.] vermeldt het voorkomen van het heideblauwtje en de rouwmantel in het uurhok waarin de planlocatie ligt. Deze waarnemingen zijn echter in de periode 1999-2001 gedaan. De verspreidingsgegevens van Waarneming.nl bevestigen enkel het voorkomen van het heideblauwtje in de omgeving van Oldenzaal. In het kader hieronder worden de biotoopeisen van beide soorten toegelicht.

biotoopeisen van mogelijk voorkomende dagvlindersoorten

- het heideblauwtje is gebonden aan vochtige heide. Hoewel zowel dopheide als struikheide waardplant is voor de rupsen van het heideblauwtje, komt de soort niet voor in uitgestrekte monocultures struikheide. Er is altijd dopheide in het leefgebied aanwezig, liefst met een bedekking van minimaal 40%. Dopheide is ook de belangrijkste nectarplant voor de vlinders [lit. 6.];
- de rouwmantel is een sinds 1964 verdwenen standvlinder, waarvan ieder jaar enkele zwervers worden waargenomen; soms overwinteren ze hier zelfs. De soort leeft in gevarieerde, open bossen met wilgen op vochtige, zonnige plaatsen. [lit. 9.]

veldbezoek

Tijdens het veldbezoek is zowel het voorkomen van struik- en dopheide, als het voorkomen van gevarieerde wilgenbossen niet bevestigd. De biotoopeisen van de in het kader beschreven soorten komen niet overeen met de aanwezige biotopen langs de N342.

effecten en conclusie

Doordat op de planlocatie geen geschikt biotoop voor de beschermde vlindersoorten aanwezig is, is het uitgesloten dat de werkzaamheden een negatief effect hebben op beschermde soorten. Specialistisch onderzoek en ontheffingsaanvraag zijn zodoende niet nodig.

3.2.9. Libellen

gegevens

Zowel het Natuurloket als de Vlinderstichting heeft waarnemingen van beschermde libelsoorten in of in de omgeving van het plangebied. Ook Waarneming.nl heeft geen waarnemingen van beschermde vlindersoorten nabij Oldenzaal. Het plangebied voldoet niet aan de biotoopeisen van de beschermde libelsoorten in Nederland.

De in Nederland voorkomende libelsoorten hebben zeer specifieke biotoopeisen, bijvoorbeeld: hoogveen (oostelijke witsnuitlibel), zandstrandjes langs grote rivieren (rivierrombout) of krabbescheervelden (groene glazenmaker).

veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn geen libelsoorten aangetroffen. De bermen voldoen niet aan de biotoopeisen van de in Nederland beschermde soorten.

effecten en conclusie

Door het ontbreken van geschikt biotoop zal het voornemen geen negatief effect zal hebben op beschermde libelsoorten. Het aanvragen van ontheffing en nader onderzoek zijn niet nodig.

3.2.10. Overige ongewervelden

gegevens

De groep van de overige ongewervelden is in de gebruikte km-hokken niet onderzocht.. De soorten uit de groep van de overige ongewervelden die zwaar(der) beschermd zijn door de Ffw, zijn allen reeds uitgestorven in Nederland of slechts op zeer specifieke locaties aanwezig. Voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld hoogveen- en duingebieden en schraal- en kalkrijkgrasland. Dergelijke biotopen zijn niet in het plangebied aanwezig.

veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn geen soorten uit de groep van de overige ongewervelden aangetroffen. Geschikt biotoop is niet aanwezig.

effecten en conclusies

De beschermde soorten uit de groep van de overige ongewervelden zijn, door het ontbreken van een geschikt biotoop, op de planlocatie niet aanwezig. Specialistisch onderzoek hoeft niet te worden verricht. Ontheffingsaanvraag in het kader van de Ffw is niet nodig.

4. CONCLUSIE

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de gevolgen van het voornemen op de verschillende soortgroepen en hoe met deze gevolgen omgegaan dient te worden.

tabel 4.1. Overzicht van de mogelijk aanwezige beschermde soorten in het plangebied

soortgroep	beschermde soorten in het plangebied aanwezig?	kans op overtreding verboden Flora- en faunawet	gevolgen	onthefing aanvragen Ffw?
vaatplanten	ja, het voorkomen van licht beschermde vaatplantsoorten (tabel 1-soorten) kan niet worden uitgesloten	nee, in het kader van ruimtelijke ontwikkeling is voor tabel 1-soorten een vrijstelling geldig op de verboden van de Flora- en faunawet ⁴	geen	nee
grondgebonden zoogdieren	ja, het voorkomen van licht beschermde zoogdiersoorten (tabel 1-soorten) kan niet worden uitgesloten	nee, in het kader van ruimtelijke ontwikkeling is voor tabel 1-soorten een vrijstelling geldig op de verboden van de Flora- en faunawet	geen	nee
vleermuizen	ja, mogelijk foerageren vleermuizen langs de hoogopgaande begroeiing grenzend aan de bermen. Alle vleermuissoorten zijn zwaar beschermd (tabel 3 Flora- en faunawet)	nee, indien kunstmatige verlichting wordt gebruikt, dient rekening te worden gehouden met foeragerende vleermuizen	het wordt geadviseerd kunstmatige verlichting zo te plaatsen dat de opgaande begroeiing langs de wegen niet wordt beschenen	nee
vogels	ja, werkzaamheden in het plangebied kunnen de algemene broedvogels verstoren	ja	werken buiten broedseizoen	aanvragen ontheffing niet mogelijk (zie hieronder)
reptielen	nee, in het plangebied komen geen reptielsoorten voor	nee	geen	nee
amfibieën	nee, in het plangebied komen mogelijk licht beschermde amfibiesoorten voor	nee, in het kader van ruimtelijke ontwikkeling is voor tabel 1-soorten een vrijstelling geldig op de verboden van de Flora- en faunawet	geen	nee
vissen	in het plangebied is geen permanent waterhoudend oppervlaktewater aanwezig waardoor het voorkomen van vissen in het plangebied is uitgesloten	nee	geen	nee
dagvlinders	nee, in het plangebied komen geen beschermde vlindersoorten voor	nee	geen	nee
libellen	nee, in het plangebied komen geen beschermde libelsoorten voor	nee	geen	nee
overige ongewervelden	nee, in het plangebied komen geen beschermde soorten voor	nee	geen	nee

⁴ Wel geldt een zorgplicht voor alle planten en diersoorten in Nederland. Schade aan levende organismen moet zoveel mogelijk worden voorkomen.

vogels

Het aanvragen van ontheffing voor het verstoren van de broedende vogels in het plangebied is in principe niet mogelijk (broedseizoen: 15 maart - 15 juli⁵). Er bestaat immers altijd een alternatief: werken wanneer geen broedende vogels aanwezig zijn. Behalve werken wanneer geen broedende vogels aanwezig zijn is het verstoren van vogels te voorkomen door de werkzaamheden voor het broedseizoen in te zetten en dan continu door te werken (werkzaamheden niet langer dan enkele dagen stilleggen), zodat vogels niet gaan broeden in het gebied waar gewerkt wordt.

⁵ Het broedseizoen loopt gemiddeld van 15 maart tot 15 juli. Afhankelijk van het weer kan deze periode echter verschuiven. Bovendien zijn er vogelsoorten die tot in september broedsels kunnen hebben.

5. BRONNEN

1. website van het Natuurloket;
2. Bing Maps;
3. website van Waarneming.nl;
4. website van de Soortenbank.nl;
5. website van Zoogdierverseniging VZZ;
6. website van het ministerie van LNV met informatie over soorten flora en fauna;
7. website van Vleermuis.net;
8. website van RAVON met verspreidingsgegevens van reptielen, amfibieën en vissen;
9. website van de Vlinderstichting.nl.

4
-
9
-
2
0
0
9

5
7
0
3
/
0
0
0
0
1
1
6
7
4

4
-
9
-
2
0
0
9

5
7
0
3
/
0
0
0
0
1
1
6
7
4

BIJLAGE I Natuurloketgegevens

The first part of the paper discusses the importance of the study of the history of the United States. It is argued that the study of the history of the United States is essential for a full understanding of the country and its people. The second part of the paper discusses the importance of the study of the history of the world. It is argued that the study of the history of the world is essential for a full understanding of the world and its people. The third part of the paper discusses the importance of the study of the history of the United States and the world. It is argued that the study of the history of the United States and the world is essential for a full understanding of the United States and the world.

Globaal rapport verspreiding beschermde en bedreigde soorten

Samenstelling: 15 juni 2009

Let op: Aan deze gegevens kunnen geen rechten worden ontleend.
Lees ook de afwijzing van aansprakelijkheid op onze website.

In onderstaande tabel staat het aantal beschermde en bedreigde soorten per kilometerhok.

Databanken worden regelmatig geactualiseerd. Het kan dus zijn dat er meer gegevens beschikbaar zijn dan in dit overzicht vermeld staat. Wanneer u gegevens bij Het Natuurloket koopt, dan krijgt u uiteraard de meest recente informatie.

Als in een kilometerhok geen beschermde soorten zijn aangetroffen, terwijl het hok niet goed is onderzocht, dan is het veelal nodig om aanvullend veldonderzoek uit te voeren. Als een kilometerhok goed is onderzocht, hoeft u voor de desbetreffende soortgroep geen aanvullend onderzoek te doen: de gegevens die u bij Het Natuurloket koopt, volstaan dan.

Rapportage voor kilometerhok X:258 / Y:480

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	3	2			8	goed	-	1991-2007
Mossen						slecht		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen						niet		1992-2007
Zoogdieren	3					slecht	11-25%	1997-2007
Broedvogels						niet		1996-2007
Watervogels						slecht	0%	96/97-06/07
Reptielen	1					slecht		1992-2007
Amfibieën						niet		1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders						matig		1998-2008
Nachtvlinders						matig		1980-2008
Libellen						matig		1993-2007
Sprinkhanen						niet		1993-2007
Overige ongewervelden						niet		1993-2007

Landelijke vegetatiedatabank: [gegevens inzien van dit hok](#)

Rapportage voor kilometerhok X:258 / Y:481

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	5	6			5	goed	-	1991-2007
Mossen						slecht		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen						slecht		1992-2007
Zoogdieren	1	2				slecht	51-100%	1997-2007
Broedvogels			1			slecht	0%	1996-2007

Watervogels	niet	96/97-06/07
Reptielen	niet	1992-2007
Amfibieën	niet	1992-2007
Vissen	niet	1992-2007
Dagvlinders	1 redelijk	0% 1998-2008
Nachtvlinders	niet	1980-2008
Libellen	niet	1993-2007
Sprinkhanen	0 redelijk	1993-2007
Overige ongewervelden	niet	1993-2007

Landelijke vegetatiedatabank: [gegevens inzien van dit hok](#)

Rapportage voor kilometerhok X:259 / Y:480

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	1					goed	-	1991-2007
Mossen						slecht		1997-2007
Korstmossen					1	slecht	51-100%	1992-2007
Paddestoelen						niet		1992-2007
Zoogdieren	2	1			1	slecht	0%	1997-2007
Broedvogels						niet		1996-2007
Watervogels						niet		96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën						niet		1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders						redelijk		1998-2008
Nachtvlinders						niet		1980-2008
Libellen						niet		1993-2007
Sprinkhanen					0	redelijk		1993-2007
Overige ongewervelden						niet		1993-2007

Landelijke vegetatiedatabank: [gegevens inzien van dit hok](#)

Rapportage voor kilometerhok X:259 / Y:481

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	2	3			4	goed	-	1991-2007
Mossen						slecht		1997-2007
Korstmossen					1	slecht	51-100%	1992-2007
Paddestoelen						niet		1992-2007
Zoogdieren	2	2			2	slecht	51-100%	1997-2007
Broedvogels						niet		1996-2007
Watervogels						niet		96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën						niet		1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders						matig		1998-2008
Nachtvlinders						niet		1980-2008
Libellen						niet		1993-2007
Sprinkhanen					0	redelijk		1993-2007
Overige ongewervelden						niet		1993-2007

Landelijke vegetatiedatabank: [gegevens inzien van dit hok](#)

Rapportage voor kilometerhok X:259 / Y:482

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hri*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	3	2			7	goed	-	1991-2007
Mossen						niet		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen						niet		1992-2007
Zoogdieren						niet		1997-2007
Broedvogels						niet		1996-2007
Watervogels						niet		96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën						niet		1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders						matig		1998-2008
Nachtvlinders						matig		1980-2008
Libellen						matig		1993-2007
Sprinkhanen					0	redelijk		1993-2007
Overige ongewervelden						niet		1993-2007

Landelijke vegetatiedatabank: [gegevens inzien van dit hok](#)

Rapportage voor kilometerhok X:260 / Y:482

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hri*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	1				2	goed	-	1991-2007
Mossen						slecht		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen					1	slecht	0%	1992-2007
Zoogdieren	2	3		1		slecht	26-50%	1997-2007
Broedvogels						niet		1996-2007
Watervogels						niet		96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën						niet		1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders					1	redelijk	0%	1998-2008
Nachtvlinders						niet		1980-2008
Libellen						matig		1993-2007
Sprinkhanen					0	goed		1993-2007
Overige ongewervelden						niet		1993-2007

Landelijke vegetatiedatabank: [gegevens inzien van dit hok](#)

Landelijke vegetatiedatabank: [gezamenlijke kilometerhokken](#)

* Legenda

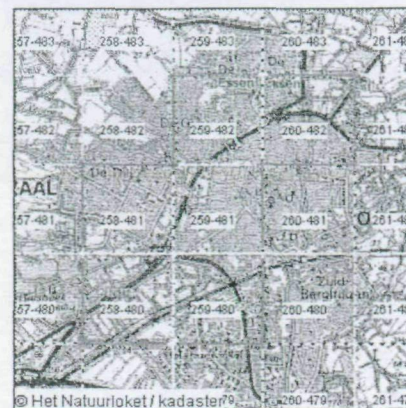
FF1 = Flora- en faunawet lijst 1 (vrijstelling)
FF23 = Flora- en faunawet lijst 2 + 3 (streng beschermd)
Hri = Habitatrictlijn (alleen bijlage 2 en 4)
RL = Rode Lijst
(#) = tevens [meetnetgegevens](#) verzameld.

Volledigheid onderzoek:
 Hiermee wordt aangegeven of op basis van de gebrachte bezoeken een volledig overzicht is te verwachten van de soorten van de betreffende soortgroep. Een toelichting op deze categorieën kunt u vinden onderaan deze rapportage.

Detail: Met dit percentage wordt aangegeven welk aandeel van alle van dit kilometerhok beschikbare gegevens van Rode-Lijstsoorten en wettelijk beschermde soorten op gedetailleerder niveau beschikbaar is.

Actualiteit: per groep is aangegeven uit welke periode de gegevens zijn opgenomen.

niet van toepassing

Wat te doen als u meer informatie wilt na het zien van het globaal rapport?

Als u na het zien van het globaal rapport wilt weten welke soorten er zijn aangetroffen, dan kunt u die informatie aanvragen via [Het Natuurloket](#).

Het Natuurloket richt zich bij de gegevensleveringen voornamelijk op professionele gebruikers. Particulieren raden we aan zich rechtstreeks te wenden tot de desbetreffende PGO. Voor adressen zie [www.voff.nl](#).

Procedure aanvraag volledig rapport

U hebt nu een globaal rapport gekregen over aantallen wettelijk beschermde soorten, en bedreigde soorten van de Rode Lijst. U kunt via Het Natuurloket een *volledig rapport* met meer gedetailleerde gegevens krijgen. In dit rapport staat aangegeven om welke dieren of planten het precies gaat en wordt een eerste indicatie gegeven van de te verwachten effecten van de ingreep. Die gegevens heeft u nodig voor de ontheffingsaanvraag.

On-line prijs berekenen van een volledig rapport

Als u wilt weten hoeveel het kost om een volledig rapport op te laten stellen, dan kunt u zelf de [prijs berekenen](#). Voor deze service moet u zich eerst eenmalig [aanmelden](#). U ontvangt dan direct per e-mail uw gebruikersnaam en wachtwoord, die u nodig heeft om in te loggen.

Na inloggen kunt u een offerte opstellen. De door u opgestelde offertes wordt in uw persoonlijk archief bewaard. Wanneer u aansluitend op het raadplegen van een globale rapportage een offerte opvraagt, dan worden de correcte kilometerhokgegevens automatisch ingevuld!

Opdracht geven voor een volledig rapport

Als u opdracht wilt geven voor een volledig rapport, dan kunt u dat alleen on-line doen. Klik u op de link [opdracht geven](#). Geef vervolgens aan welke gegevens u wilt ontvangen en klik op 'opdracht geven'. In de laatste stap bevestigt u de elektronische opdracht door een schriftelijke opdrachtverlening naar Het Natuurloket te sturen of faxen. Na maximaal 20 werkdagen ontvangt u de gegevens. De door u verleende opdrachten worden in uw persoonlijk archief bewaard.

Op de levering van een volledig rapport zijn onze [Algemene Voorwaarden](#) van toepassing. Deze zijn bij de Kamer van Koophandel in Arnhem gedeponeerd. Opdrachtverlening (via onze website) kan alleen als u zich akkoord verklaart met deze voorwaarden.

Ook kunt u binnen 2,5 week gegevens ontvangen. Voor deze extra service geldt wel een prijsopslag van 40%. Voor meer informatie kunt u bellen met Het Natuurloket: 0317 - 488 488 of e-mail naar [Het Natuurloket](mailto:Het.Natuurloket).

Toelichting op volledigheid en actualiteit van het onderzoek

De gegevens die Het Natuurloket levert zijn afkomstig van de Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's), die zijn verenigd in de [Stichting VeldOnderzoek Flora & Fauna \(VOFF\)](#). Kijk voor meer informatie op de website van de VOFF of stuur een mailtje naar voff@voff.nl.

De databank van Het Natuurloket niet compleet is; naar schatting bevat de databank 90% van alle beschikbare waarnemingen. Vooral op lokaal/regionaal niveau, bijvoorbeeld in Limburg, kunnen gegevens ontbreken. Er wordt voortdurend gewerkt om de databank van Het Natuurloket verder uit te breiden.

Vaatplanten (FLORON)

Per regio is het gemiddelde aantal aangetroffen plantensoorten per kilometerhok gegeven. Dit aantal is afhankelijk van o.a. bodemtype, waterhuishouding, schaal van het landschap en bodemgebruik. Daarom is de indeling van Nederland in 38 ecodistricten gebruikt als regio-indeling. Voor de mate van volledigheid zijn vier klassen onderscheiden:

- Niet onderzocht: er zijn geen waarnemingen gedaan.
- Slecht onderzocht: het aantal soorten per kilometerhok is kleiner dan 26, of als het aantal soorten kleiner is dan het gemiddelde van het ecodistrict *min twee maal de standaarddeviatie*.
- Goed geïnventariseerd: het aantal soorten is groter dan het gemiddelde van het ecodistrict minus de standaarddeviatie.
- Matig onderzocht: alle andere gevallen.

Het gemiddeld aantal aangetroffen soorten per kilometerhok loopt van 127 (grote, recente polders) tot 306 (kalkrijke duinen).

Mossen (BLWG)

Gegevens van mossen zijn veelal afkomstig van natuurgebieden en stedelijk gebied. De meeste bedreigde soorten mossen komen vooral voor op vochtige plaatsen en in bossen. Mossen kunnen in alle seizoenen worden gevonden.

Matig onderzocht: 1-10 soorten
Redelijk onderzocht: 11-30 soorten
Goed onderzocht: meer dan 30 soorten

Korstmossen (BLWG)

Gegevens van korstmossen zijn voornamelijk afkomstig van bos, heide en stuifzand, laanbomen en muren van oude gebouwen. Korstmossen kunnen in alle seizoenen worden gevonden. De meeste bedreigde soorten zijn slechte verspreiders en langzame groeiers en sterk gebonden aan het type substraat waarop ze groeien. Compensatie van verloren gegaan substraat of het ontzien van groeiplaatsen is in veel gevallen wenselijk.

Matig onderzocht: 1-10 soorten
Redelijk onderzocht: 11-20 soorten
Goed onderzocht: meer dan 20 soorten

Paddestoelen (NMV)

Paddestoelen komen in elk biotoop voor, maar de soortenrijkdom kan sterk verschillen. In sommige biotopen kunnen ze tot de soortenrijkste groepen organismen behoren. In Nederland zijn bijna 5000 soorten bekend. Veel soorten reageren vaak snel op veranderingen in milieuomstandigheden en vormen daarom belangrijke indicatoren (zie: P.J. Keizer, Paddestoelvriendelijk natuurbeheer, KNNV Uitgeverij, Utrecht 2003).

Verspreidingsonderzoek wordt bemoeilijkt door de specifieke levenswijze van paddestoelen. Het groeiende organisme (een schimmel) is voor het blote oog onzichtbaar en vormt meestal kortlevende waarneembare vruchtlichamen (de paddestoelen), op moeilijk voorspelbare momenten en plaatsen. De meeste soorten worden gevonden in de herfst, maar er zijn bijvoorbeeld ook specifieke voorjaarspaddestoelen. Gegevens worden over het algemeen verzameld door vrijwilligers, deels bij

gerichte inventarisaties en deels als losse waarnemingen, zodat de inventarisatiedichtheid erg variabel is. Het ontbreken van meldingen van bepaalde soorten kan dan ook nooit een garantie zijn dat deze soorten niet aanwezig zijn, ook niet in hokken die als "goed onderzocht" worden aangemerkt.

Om de volledigheid van een inventarisatie te definiëren zouden voor elk km-hok naast de aantallen waarnemingen en soorten ook specifieke biotoopkenmerken moeten worden meegewogen. Voor paddestoelen is een dergelijke weging nog niet op landelijke schaal mogelijk. Vooral nog wordt uitgegaan van het globale (niet statistisch onderbouwde) ervaringsfeit dat een "serieus" onderzoek in een hok in een goede tijd minstens een bepaald aantal verschillende soorten moet opleveren, met een eveneens globale correctie voor het feit dat dit aantal in een "goed" hok met minder waarnemingen wordt bereikt dan in een "slecht" hok. De hier gehanteerde definitie luidt:

Goed onderzocht: 250 of meer soorten, of 1000 of meer waarnemingen.

Slecht onderzocht: minder dan 50 soorten, of minder dan 100 waarnemingen.

Redelijk onderzocht: alle overige combinaties van aantallen soorten en waarnemingen.

Niet onderzocht: geen enkele waarneming beschikbaar (ontbreken van soorten wordt niet geregistreerd; een hok met enkele losse meldingen zou ook als "niet onderzocht" moeten worden betiteld, maar omdat dit moeilijk is af te bakenen wordt dan toch consequent de term "slecht onderzocht" gebruikt).

Standaard worden gegevens geleverd uit het databestand vanaf 1990 (ca. 65% van de bij de NMV beschikbare gegevens op km-hok niveau). Op locaties die weinig uiterlijke veranderingen hebben ondergaan kunnen ook oudere waarnemingen nog waardevolle bijdragen leveren aan de beoordeling van de (potentiële) waarde van het terrein.

Zoogdieren (VZZ)

Van zoogdieren bestaat geen landsdekkende informatie over het voorkomen van soorten op kilometerhokniveau. De soortenlijst van dit kilometerhok geeft dus niet de werkelijke situatie weer. Voor een betrouwbaar beeld dient ter plaatse een inventarisatie uitgevoerd te worden.

Broedvogels (SOVON)

In de jaren 1998-2000 is er in het kader van het Atlasproject van de Nederlandse Broedvogels in geheel Nederland gewerkt aan het vergaren van broedvogeldata op het niveau van kilometerhokken. In besloten tot halfopen landschappen wordt 70-80% van de werkelijk in een kilometerhok aanwezige soorten vastgesteld. In open landschappen wordt uitgegaan van minimaal 80-100%. Een kilometerhok waar atlaswerk heeft plaatsgevonden wordt als redelijk onderzocht gekwalificeerd.

Het Landelijk Soortenonderzoek Broedvogels (LSB) is in zijn huidige opzet in 1996 van start gegaan. Het richt zich op het jaarlijks verzamelen van de aantallen broedgevallen van in kolonies broedende soorten en de aantallen broedgevallen van zeldzame soorten. Van een selectie van zeldzame broedvogelsoorten wordt hierbij ook de verspreiding jaarlijks in kaart gebracht. Van de kolonievogelsoorten mag uitgegaan worden van een vrijwel landdekkende inventarisatie. Een kilometerhok is goed onderzocht als er na 1993 drie of meer keren een kolonie- en/of zeldzame soort is gemeld.

Het Broedvogel Monitoring Project (BMP) is in 1984 van start gegaan en heeft tot doel de aantalveranderingen van min of meer algemene vogelsoorten te volgen. In vaste proefvlakken van 15 tot 500 hectare groot verspreid over Nederland wordt jaarlijks een vaste selectie aan soorten onderzocht. De selectie van soorten kan bestaan uit alle soorten of uit een set van bijzondere soorten, bijvoorbeeld alleen weidevogels (BMP-W). Als een proefvlak meerdere kilometerhokken snijdt zijn de aanwezige soorten in het proefvlak naar elk betrokken kilometerhok gekopieerd. Een kilometerhok is goed onderzocht als er na 1995 twee keer een proefvlak is onderzocht. Als er een BMP-W proefvlak is onderzocht is het kilometerhok redelijk onderzocht.

Wintervogels (SOVON)

Watervogels

Vanaf seizoen 1992/93 is de coördinatie van de watervogeltellingen ondergebracht bij SOVON. Het gaat daarbij om de maandelijkse ganzen- en zwanentellingen, maandelijkse tellingen van de Zoete Rijkswateren, de midwintertelling in januari en tellingen in de Waddenzee. Bij een evaluatie van deze verscheidenheid aan watervogelprojecten, bleek de genoemde opzet niet geheel te voldoen. Door de projectgewijze aanpak bleef de informatie over het voorkomen van watervogels versnipperd. Met ingang van het winterhalfjaar 2000/01 is het netwerk aan telgebieden uitgebreid, wordt het merendeel van de belangrijke watervogelgebieden in het winterhalfjaar maandelijks geteld en worden

alle projectresultaten in een gezamenlijk rapport opgenomen.

Onderzoekskwaliteit: Een kilometerhok is goed onderzocht als er >25 maanden geteld is in de laatste 5 jaar. Als er >10 en <25 maanden is geteld in de laatste 5 jaar is het hok redelijk onderzocht. >5 en <10 maanden geteld is matig onderzocht.

Punt Transect Tellingen (PTT): het Punt Transect Tellingen project (PTT) is het oudste monitoringproject van SOVON en werd in 1978 in het leven geroepen omdat van veel, vooral algemeen voorkomende, wintervogels vrijwel niets bekend was over de aantalsontwikkelingen binnen Nederland. De doelstellingen van het door SOVON en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) opgezette project waren (a) het volgen van de aantalsontwikkelingen van zoveel mogelijk soorten winter- en trekvogels door de jaren heen, zo mogelijk in relatie tot de achterliggende oorzaken en (b) het volgen van de veranderingen in de verspreiding van winter- en trekvogels. De uitvoering van het project is op alle punten gestandaardiseerd en houdt in dat waarnemers puntsgewijs op een vaste route gedurende een vaste tijd alle vogels tellen.

Onderzoekskwaliteit: Als er minimaal 2 punten meerjarig zijn onderzocht is het kilometerhok matig onderzocht. In alle andere gevallen is het kilometerhok slecht onderzocht.

Reptielen en Amfibieën (RAVON)

De onderzoekintensiteit voor reptielen en amfibieën is hoofdzakelijk gebaseerd op het aantal waarnemingen van de betreffende soortgroep (amfibieën of reptielen) per kilometerhok. Daarnaast is in de beoordeling meegewogen of de waarnemingen voldoende goed verspreid zijn over de seizoenen en over de aangetroffen soorten. De methodiek is toegelicht in een artikel in het RAVON tijdschrift (*R. Creemers & J. van Delft, 2001, Dataverzameling en inventarisatie-activiteit in Nederland. RAVON 12, blz. 46-53.*)

Vissen (RAVON)

De inventarisatieactiviteit voor vissen is hoofdzakelijk gebaseerd op het aantal aangetroffen soorten en het aantal bezoeken per kilometerhok. De methodiek dient nog nader verrijkt te worden. In de goed onderzochte hokken wordt een goed beeld verwacht van de kwalitatieve samenstelling van de visfauna in de genoemde onderzoeksjaren. Aanvullingen op deze soortenlijst kunnen voornamelijk nog verwacht worden bij toepassing van andere vismethodieken en/of veranderende milieu-omstandigheden of uitbreiding van verspreidingsgebieden van individuele soorten. Van de redelijk onderzochte hokken wordt geen volledig beeld verwacht van de kwalitatieve samenstelling van de visfauna. Aanvullingen kunnen verwacht worden door meer veldwerk, toepassing van andere vismethodieken en/of veranderende milieu-omstandigheden of uitbreiding van verspreidingsgebieden van individuele soorten. Slecht of niet onderzocht zijn alle kilometerhokken die niet in een van beide bovengenoemde categorieën vallen. In deze kilometerhokken is aanvullend onderzoek noodzakelijk.

De waarnemingen in het databestand van RAVON hebben hoofdzakelijk betrekking op vangsten met een steeknet. Elk vangstmiddel is echter selectief: het steeknet levert vooral veel jonge vis op en kleinere vissoorten. Juist veel van deze kleinere soorten vallen onder de Flora- en faunawet of de Habitatrichtlijn. Het schepnet is met name geschikt voor kwalitatieve bemonstering van kleinere watertypen als beken, sloten, weteringen en poelen. Voor meer kwantitatieve bemonsteringen worden doorgaans andere methodieken toegepast.

Dagvlinders (De Vlinderstichting)

Dagvlinders vliegen niet gedurende het gehele jaar. Sommige soorten vliegen in een generatie, die vaak niet meer dan vier tot zes weken als vlinder aanwezig is. De waarnemingen zijn gebaseerd op de waarnemingen van vlinders en slechts incidenteel op die van eitjes, rupsen of poppen. De momenten in een jaar dat in een kilometerhok naar vlinders is gekeken bepaalt dus de kans dat de aanwezige soorten allemaal gezien zijn. Voor de bepaling van de volledigheid van het onderzoek is dan ook gekeken naar de hoeveelheid waarnemingen in een kilometerhok en het aantal maanden dat er waarnemingen zijn gedaan.

Matig onderzocht: minder dan 10 waarnemingen uit maximaal een maand

Redelijk onderzocht: minder dan 10 waarnemingen uit 2 of 3 maanden, minder dan 26 waarnemingen uit 1 maand

Goed onderzocht: waarnemingen uit meer dan 3 maanden, meer dan 10 waarnemingen uit 2 of 3 maanden of meer dan 25 waarnemingen uit minimaal 1 maand

Nachtvlinders (De Vlinderstichting en de

Werkgroep Vlinderfaunistiek van EIS-Nederland)

De macronachtvlinders worden in Nederland op landelijk niveau onderzocht door De Vlinderstichting en de Werkgroep Vlinderfaunistiek van EIS-Nederland. De databanken die zij beheren worden gevuld door incidentele waarnemingen en gebiedsinventarisaties door actieve leden. De gegevens die thans via Het Natuurloket worden gepresenteerd zijn op dit moment alleen nog gebaseerd op de waarnemingen van De Vlinderstichting. Binnen afzienbare tijd zullen de waarnemingen van de Werkgroep Vlinderfaunistiek worden betrokken bij deze dataset. Dit kan betekenen dat hokken, welke thans nog niet zijn onderzocht, wellicht wel onderzocht zijn door de Werkgroep Vlinderfaunistiek, en tevens dat beschermde soorten een bredere verspreiding kennen dan via de website weergegeven. De classificatie van de toelichting op de volledigheid van het onderzoek is gelijk betrokken met die van de dagvlinders. Een toelichting hierop is bij de teksten over dagvlinders te vinden.

Libellen (EIS Nederland)

Libellen vliegen niet gedurende het gehele jaar. De meeste soorten vliegen in een generatie, die vaak niet meer dan zes tot acht weken als libel aanwezig is. De waarnemingen zijn gebaseerd op de waarnemingen van libellen en slechts incidenteel op die van larven of larvenhuidjes. De momenten in een jaar dat in een kilometerhok naar libellen is gekeken bepaalt dus de kans dat de aanwezige soorten allemaal gezien zijn. Voor de bepaling van de volledigheid van het onderzoek is dan ook gekeken naar de hoeveelheid waarnemingen in een kilometerhok en het aantal maanden dat er waarnemingen zijn gedaan.

Matig onderzocht: minder dan 10 waarnemingen uit maximaal een maand.

Redelijk onderzocht: minder dan 10 waarnemingen uit 2 of 3 maanden, minder dan 26 waarnemingen uit 1 maand.

Goed onderzocht: waarnemingen uit meer dan 3 maanden, meer dan 10 waarnemingen uit 2 of 3 maanden of meer dan 25 waarnemingen uit minimaal 1 maand.

Sprinkhanen (EIS Nederland)

Bijna alle soorten sprinkhanen zijn in de nazomer aan te treffen. Het is daardoor mogelijk om tijdens twee bezoeken de sprinkhaanfauna van een gebied goed in kaart te brengen (onderzoekintensiteit = goed). Als er slechts 1 bezoek aan een gebied is afgelegd kunnen er nog soorten zijn gemist (onderzoekintensiteit = matig).

Overige ongewervelden (EIS Nederland)

Deze groep is een samenvatting van zes verschillende groepen met beleidsrelevante soorten (de Habitatrichtlijn, de Flora- en faunawet en de Rode Lijst). De groepen die hierin verwerkt zijn: bijen, kevers, mieren, medicinale bloedzuiger, mollusken en rivierkreeften van de Habitatrichtlijn. Omdat het groepen betreft met een ver uiteenlopende biologie en ecologie zijn de methoden en perioden van waarnemen en gegevens verzamelen niet eenduidig. Bovendien betreft het hier gepresenteerde bestand een opsomming van deze verschillende groepen. Daardoor kan een indicatie voor de bepaling van de volledigheid niet gegeven worden. Deze indicatie zal wel per groep uitgesplitst gegeven worden in de offerte van EIS.

sluit venster

